

Gelovig opgevoed

Liturgiesuggesties:

Gezang 335: 1-5

Psalm 100: 1 en 2 OB

Psalm 119: 4

Na lezing doopformulier: Schriftberijming 39

Na doopbediening: Psalm 105: 5 OB

Handelingen 16: 1-3 en 2 Timotheüs 1: 1-5

Psalm 78: 2

Na verkondiging: Psalm 139: 1, 7 en 9

Psalm 90: 1 en 8

*

Gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

Het is het jaar 67 na Christus' geboorte.

Twee jaar voor de vernietiging van Jeruzalem door de legers van Rome.

Paulus, apostel/gezant van Jezus Christus, schrijft vanuit de gevangenis in Rome zijn laatste brief.

Het is het 'testament van een ter doodveroordeelde'.

Aan ... Timotheüs, zijn geestelijke zoon.

Keizer Nero is begonnen met zijn vervolgingen.

Het duivels vuur, waarmee hij Rome heeft aangestoken, zet heel zijn rijk in vlam.

Christenen worden als schuldigen aangewezen.

Tot in de uithoeken van het grote romeinse rijk worden ze vervolgd.

Massa-executies vinden plaats.

Brood en spelen voor het volk.

Christenen als voer voor de hongerige leeuwen in de arena's.

En ook de apostel Paulus is - naar men aanneemt - het slachtoffer geworden van deze hetze tegen het christendom.

Hij zit nu in de gevangenis van Rome en schrijft - terwijl hij wacht op zijn einde - aan zijn 'zoon in geloof': aan Timotheüs.

Paulus ziet er naar uit om zijn trouwe en meest geliefde medewerker nog eenmaal te mogen zien.

Want Paulus weet dat zijn aardse loopbaan bijna voltooid is.

Zijn werk - in dienst van Jezus Christus - is bijna ten einde.

Maar hij weet ook, dat het goede werk dat God begonnen is en waaraan hij dienstbaar mag zijn ... dat dat goede werk zal doorgaan.

Mede door Timotheüs.

Timotheüs - misschien weet je iets meer van hem af - is de jonge man die Paulus op heel wat van zijn reizen had vergezeld.

Z'n naaste medewerker, die hij naar verschillende gemeenten had afgevaardigd.

'Ga 's kijken hoe het er nu gaat: in Efeze, in Korinthe ...'

'Welke vragen leven er?'

'Houden het vol om te blijven volharden in hun geloof?'

Tussen Timotheüs en Paulus was in de loop van de jaren een heel bijzondere band ontstaan.

Een zoon met z'n geestelijke vader.

"Mijn geliefd kind."

In deze laatste brief lezen we de laatste instructies die Timotheüs van zijn leermeester Paulus ontvangt.

Ze moeten hem en anderen helpen bij het uitvoeren van hun taak.

Zij zullen het werk van de evangelieverkondiging moeten overnemen en verder dragen.

Paulus is ervan overtuigd, dat de geestelijke opvoeding die hij aan Timotheüs heeft gegeven een goede basis daarvoor zal blijken te zijn.

Trouwens, hij hoeft zich daar helemaal geen zorgen over te maken, want Timotheüs heeft al bewezen dat hij het onderwijs dat hij ontvangen heeft ... prima naar de praktijk kan vertalen.

Wat Paulus betreft begon dat onderwijs zo'n twintig jaar geleden.

In Lystra.

Daar ontmoetten zij elkaar voor het eerst.

Door de prediking van Paulus in Lystra was Timotheüs tot bekering gekomen.

Maar ... het zaad voor die bekering was al veel eerder in het leven van Timotheüs gezaaid.

Door z'n moeder Eunice en door zijn grootmoeder Loïs.

Paulus oogst wat anderen voor hem hebben gezaaid.

En nu - in de gevangenis van Rome - komen al die herinneringen naar boven.

Daar heb je de tijd om over de dingen na te denken.

En wanneer Paulus zo in gedachten verzonken is herinnert hij zich het geloof van Timotheüs.

Dat is een geloof dat ook woonde in de harten van z'n grootmoeder en z'n moeder.

"Een ongeveinsd - een eerlijk/oprecht/echt - geloof."

Wat bedoeld Paulus daar eigenlijk mee?

Een ongeveinsd geloof dat is een geloof dat van alle franje en opsmuk is ontdaan.

Geloof tot in de kern.

Ik moest denken aan een kersenpit.

Je hebt van die prachtige kersen - mooi rond, stevig vruchtvlees om de pit, lekker van smaak.

Je hebt ook kersen die er niet uitzien ... onooglijk, lelijk.

Aangevreten door de vogels.

Misvormd door de invloeden van het weer.

Maar elke kers heeft een pracht van een kersenpit.

Daaruit kan weer een nieuwe kersenboom groeien ... als het moet.

Een ongeveinsd geloof.

Oprecht, eerlijk ... geloof tot in de pit.

Vertrouwen en gehoorzaamheid ... dat zijn de twee kernwoorden die met geloven hebben te maken.

Onvoorwaardelijk vertrouwen in wat God in zijn Woord, in de bijbel belooft.

En gehoorzaamheid aan wat Hij in die Bijbel van je vraagt.

Dat geloof heeft Paulus zien openbloeien in het leven van Timotheüs.
Een geloof wat hij ook al had gezien bij zijn moeder en grootmoeder.

*

Nu is geloof, broeders en zusters, jongelui, niet iets dat je als kinderen kunt overerven van je ouders.
Paulus weet dat ook maar al te goed.
Was het maar waar, dat onze kinderen als 'gelovige' kinderen geboren zouden worden.
Dan had je veel minder zorgen over hen.
Maar zo is het nu eenmaal niet.
Onze kinderen zijn niet verondersteld gelovig of verondersteld wedergeboren.
Totdat in hun leven het tegendeel zou blijken.
Maar Paulus legt er wel de nadruk op hoe belangrijk het is, als kinderen een opvoeding krijgen die gestempeld is door het geloof van hun ouders en grootouders.

Ik heb eens gelezen hoe belangrijk de rol van grootmoeders kan zijn voor het gaan geloven van hun kleinkinderen.
In een artikelen-serie in een Russisch ochtendblad werd de vraag gesteld: 'Hoe komt het dat zoveel jongeren in Rusland weer aansluiting zoeken bij een kerk?'
Als antwoord op die vraag werd verwezen naar de invloed die hun grootmoeders hadden.
Onder het communistische regime werden de - niet door de staat gecontroleerde - kerken soms beestachtig vervolgd en bestreden.
Dat scheen succes te hebben.
Want in die kerken bleven vrijwel alleen oude vrouwtjes over.
Toen dachten de russische machthebbers dat het karwei geklaard was.
De invloed van het evangelie was - met het overlijden van die oude vrouwtjes - uitgeschakeld.
Maar die oma's, die babouschka's, pasten op hun kleinkinderen als hun ouders moesten werken.
En wat deze babouschka's aan hun kleinkinderen vertelden over God en over Jezus Christus, begon langzaam maar zeker ... vrucht te dragen.
Jongeren kregen zo weer volop belangstelling voor de kerk en het christelijk geloof.
Bijbels waren er niet genoeg aan te slepen voor al deze jonge gelovigen.

Geloof is - inderdaad - niet iets erfelijks.
Wat zou je het geloof niet graag aan je kinderen willen laten overerven.
Ze dat ene duwtje of zetje willen geven ...
Het geloof moet van Boven komen, vanuit de hemel, van de Here God.
Maar als je kinderen of je kleinkinderen - tijdens hun kleuterjaren - ervaren dat hun ouders en hun grootouders, hun ooms en tantes een eerlijk en oprecht geloof hebben ... kan dat wel van onschatbare betekenis zijn voor hun leven van later.

Ook Timotheüs was in zo'n geestelijk klimaat van een levend en ongeveer geloof opgegroeid en groot geworden.
Hij kwam met het evangelie in aanraking via zijn grootmoeder Loïs en zijn eigen moeder Eunice.

Wat voor geloof dat was?

Sommige uitleggers menen dat het hier gaat om het geloof in de Here Jezus.

In zijn sterven en in zijn opstanding.

Eunice en Loïs zouden dan behoren tot de eerste mensen buiten het land Israël die hun hart en hun leven aan de Here Jezus hadden gegeven.

Met al hun fouten en gebreken.

Want waren Eunice en Loïs dan van die volmaakte mensen?

Een moeder en een grootmoeder die wisten hoe je van je geloof kunt vertellen zodat het 'overkwam'?

Eunice was vast een uitstekende moeder.

Als kinderen wil je toch graag volmaakte ouders?

En als ouders wil je graag volmaakte kinderen?

Da's ingebakken met de maatschappij waarin we leven.

Alles perfect.

Alles volmaakt.

Anders danken het af.

Volmaakte ouders ...

Ben ik wel een goede vader, een goede moeder voor mijn kinderen geweest?

Heb ik ze wel genoeg laten zien hoe veel het geloof voor mij persoonlijk betekent?

Heb ik ze het christen-zijn wel genoeg voorgeleefd?

Ik weet dat nogal wat ouders met deze vragen rondlopen.

Sommigen kunnen er nachtenlang van wakker liggen.

Je hebt toch getracht je zoon of je dochter die opvoeding te geven die - in jouw ogen, op dat moment, met jouw beperkte mogelijkheden - het beste voor hem of haar is?

En je hebt dat toch steeds biddend gedaan, in overleg met je Vader in de hemel?

Of neem de kinderen zelf.

Je wilt het ánders, béter doen dan dat je eigen ouders het deden.

Maar 't valt vaak zo tegen.

Je idealen moeten telkens worden bijgesteld.

En niet alleen die van jou.

Als je in gesprek bent met andere ouders - praatgroep, gespreksgroep, bijbelkring - dan worstelen zij met dezelfde problemen als waarmee jij zit.

Ouderschap leer je met vallen en opstaan.

Met fouten en gebreken.

Misschien leer je het wel nooit.

En toch ... je houdt toch van je kinderen die God je heeft willen toevertrouwen?

*

Bij Eunice, de moeder van Timotheüs, was ook niet alles rozengeur en manenschijn. Om maar iets te noemen ... haar huwelijk was een 'ongelijk span' - om die uitdrukking van Paulus te gebruiken.

Eunice was blijkbaar van Joodse afkomst.

Haar man was een Griek, een zoon van Hellas.

Als jodin was het haar verboden om met een niet-jood te trouwen.

Wij vinden dat vandaag de dag natuurlijk helemaal geen punt.

Maar de Bijbel heeft er trouwens - nog steeds - best wel moeite mee wanneer een gelovige vrouw trouwt met een ongelovige man, en omgekeerd.
Een gemengd huwelijk.
In die tijd ongewoon, ongebruikelijk, ongepast.
Hoe kan nu een vrouw - afkomstig uit een geslacht dat leeft uit het verbond met de Here God - een gemengd huwelijk aangaan met een heiden, een ongelovige 'hond'?
Hoe zal dat aflopen?
Ze krijgen een zoon.
En Eunice noemt haar zoon: Timon - Timotheüs.
Vereerder van God - betekent zijn naam.
Een super-gelovige naam voor een kind dat geboren wordt uit een gelovige moeder en een ongelovige vader.
Hoe haar griekse man er over denkt vermeldt Paulus ons niet.
Er wordt wel gesuggereerd dat de vader van Timotheüs vroeg is overleden.
Maar hoe het ook zij ... Timotheüs krijgt een bijbelse naam.
Zijn moeder en zijn oma stimuleren hem in het zoeken van de Here ... vanuit hun 'ongeveinsd' geloof.

Wat we wel weten is dat Timotheüs' vader weigert om zijn zoon te laten besnijden.
Dat lezen we in Handelingen 16.
Hoe kon dat ook in zo'n gezinssituatie?
Eunice heeft misschien om de 'lieve vrede' te bewaren in haar gezin er niet verder op aangedrongen.
Naar Joods recht en de gewoonte van die tijd was het wel mogelijk geweest.
Kinderen uit een 'gemengd' gezin - waarvan de vader niet gelovig was - volgden de moeder.
Volgens zijn geboorte hoorde Timotheüs tot het Joodse volk.
Hij was een verbondkind.
En omdat hij een kind van Gods verbond was behoorde hij ook het teken van dat verbond te ontvangen: de besnijdenis, de doop.

In Handelingen 16 is het Paulus zelf die Timotheüs dat verbondteken geeft.
En dat terwijl iedereen wist dat Timotheüs' vader een Griek was.
Zou Timotheüs er geen verdriet van hebben gehad dat zijn vader van God en van zijn Koninkrijk en van de Here Jezus niets wilde weten?
Realiseren we ons wel hoe moeilijk kinderen het soms kunnen hebben als ze moeten opgroeien in een 'gemengd gezin'?
Misschien moeten we wel meer voor hen bidden?
Wat is het dan een zegen als je, jongelui, gelovige ouders en als je gelovige grootouders mag hebben.
En als je bij hen dat echte, onvervalste geloof mag ontdekken.

*

Dus geen volmaakte moeder.
En een ongelovige vader.
Maar wel een moeder die lééft vanuit haar geloof.

En dan mag er van alles rammelen in dat gezin - ongelijk span, niet besneden - toch wordt Timotheüs gelovig opgevoed.

Door een moeder en een grootmoeder die biddend om hun zoon en kleinzoon staan. Die hem grootbrengen in wat we noemen ... 'de vreze, de liefde van de HERE.'

Van kind af aan wordt Timotheüs vertrouwd gemaakt met de verhalen van Gods grote daden.

Paulus gebruikt een uitdrukking die wijst op een zeer prille jeugd.

Je zou kunnen zeggen dat - toen Timotheüs nog een baby was - hij de Bijbelse verhalen al kende.

Het bijbelse onderwijs is hem als het ware met de paplepen ingegoten.

Van kind af aan!

Ik denk, broeders en zusters, jongelui, dat dat nu juist één van de grondregels is voor een gelovige en christelijke opvoeding.

Immers bij de doop geef je als doopouders je belofte:

'dit kind, waarvan wij de vader en moeder zijn, zullen we naar ons vermogen onderwijzen en doen onderwijzen in de waarheid van God en het een voorbeeld te geven van een christelijke levenswandel.'

Dat belooft je als gelovige ouders bij het doopvont.

En heel de gemeente is daar getuige van.

En is niet elke doopbediening daar een herinnering aan?

Aan Gods beloften - natuurlijk die gaan voorop.

Maar ook aan jouw belofte.

'Naar je vermogen ... te onderwijzen en te doen onderwijzen ...'

Dus naar de gaven die God je geeft om je kinderen als kinderen van Gods verbond op te voeden.

Ik kan me nog best wel veel dingen van heel vroeger herinneren ...

Welke rol mijn grootouders vervulden in mijn geestelijke opvoeding.

Hoe mijn opa op zijn sterfbed - hij lag met een zwaar hartinfarct op de intensive care van het ziekenhuis - al zijn kinderen en kleinkinderen bij zich liet komen om afscheid van ons te nemen.

En hij - ook in die laatste momenten van zijn leven - mocht vertellen van zijn Here en zijn Heiland.

Ik kan me dat na 36 jaar nog steeds heel goed herinneren.

Ik kan me ook nog meesters en juffen van de lagere school en zelfs de kleuterschool herinneren die prachtig de verhalen uit de Bijbel konden vertellen met behulp van een flanelbord.

De positieve en de negatieve indrukken, broeders en zusters, jongelui, die je als basisschool-kind opdoet, kunnen een belangrijk deel van je verdere leven vormen.

Er is een aantal jaren geleden een onderzoek naar gedaan.

Wat is het een zegen als je van kind af aan ben opgevoed en opgegroeid in een christelijk gezin.

Jongelui, da's een geweldig iets.

De Here God heeft je niet voor niets in zo'n gezin een plaats willen geven.

Want hoevelen zijn er niet, die van huis uit níets hebben meegekregen?

In hun leven hebben ze iets gemist.
En dat merken ze pas als ze op latere leeftijd met de Here Jezus Christus in aanraking komen.
Dan ervaren ze dat je in hun jeugd heel wat 'tekort' zijn gekomen.
Dat ze een achterstand hebben in de kennis van de dingen van de Bijbel en van Gods Koninkrijk.
Ik ken van die mensen die niets liever willen dan hun achterstand in de kennis van de dingen van het geloof zo snel mogelijk in te halen.
Paulus schrijft er in een andere brief over.
Het had zo anders in zijn leven kunnen gaan.
In zijn korte leven was er een heel stuk dat niet vóór maar dat zelfs tégen Jezus Christus was.
Hij ervaart dat stuk van zijn leven als verknoeid en verspild.

Het gaat, broeders en zusters, jongelui, met velen van ons zoals het met Timotheüs is gegaan.
Het gaat zo ongemerkt.
Het gaat als met het zaad dat iemand in zijn akker zaaide.
Ongemerkt - als vanzelf - ontkiemt het zaad en groeit het op.
We weten wel beter.
Het is Gods werk.
Het is het werk van de Heilige Geest.
In Timotheüs, in zijn moeder en zijn grootmoeder, was God zelf aan het werk.
De Heilige Geest heeft deze eenvoudig, maar echt gelovige mensen willen gebruiken in dienst van zijn Koninkrijk.
De basis voor het dienstwerk van Timotheüs werd voor een belangrijk deel gevormd door het geloof van zijn moeder en zijn grootmoeder.

*

Ouders zijn de eerste onderwijzers van een kind.
Het is hun recht en het is hun plicht.
In het verlengde hiervan ligt het onderwijs op school en in de kerk.
Ook wanneer anderen daarbij ingeschakeld worden - dat is wat het doopformulier noemt: 'het doen onderwijzen van de kinderen' - blijven ouders daarvoor verantwoordelijk.
Ze hebben bij het doopvont daarvoor hun ja-woord gegeven.

Loïs en Eunice leefden uit het Woord van God.
Dat Woord woonde rijkelijk in hen en ... ze hebben - na hun vermogen - getracht de liefde voor dat Woord van God aan hun zoon en kleinzoon over te brengen.
Ze vertellen Timotheüs van de grote daden van God.
Ze bidden met hem.
Ze leven hem ook vóór hoe het geloof in de praktijk van elke dag vorm mag krijgen.
Maar hun vertellen is maar beperkt.
De goede Boodschap, dat de langverwachte Messias, gekomen is in Jezus van Nazareth ...
dat er door Hem vergeving is van je zonden en vernieuwing van je leven ...

daarvoor heeft God zijn apostel Paulus gebruikt.

Hij mag als dienaar van het Evangelie die vervulde Boodschap in z'n volle rijkdom uitdelen.

En zo 'plukt' Paulus de vruchten in het leven van Timotheüs, die gevormd zijn door het zaad dat door zijn moeder en grootmoeder in zijn hart mochten zaaien.

Vrouwen wiens ongeveinsd geloof - Paulus in de gevangenis van Rome - voor de geest komt.

Geen volmaakte vrouwen.

Maar moeders in Israël, die leven in een innige verbondrelatie met de Here God.

Ik bedacht ... wat zullen ze het moeilijk hebben gehad met de opvoeding van Timotheüs.

Maar in zijn opvoeding en in zijn latere leven mogen ze zien dat God hem zijn naam eer aandoet.

Timotheüs, dat betekent: vereerder van God.

God is in zijn leven aan zijn eer gekomen.

Zijn naam is in zijn leven verheerlijkt.

Laten we, kinderen, onze ouders en grootouders ... hoog houden.

Om wat wij - in hen - van God hebben mogen ontvangen.

En laten we - ouderen - onze kinderen en kleinkinderen, onze neefjes en nichtjes, elke dag opnieuw opdragen aan de Here in ons gebed.

Pleitend op de beloften die Hij zelf gegeven heeft bij hun doop.

Want we mogen God aan zijn Woord houden.

Hoe Hij dat verder in hun en in ons leven vorm geeft?

Zullen we dat maar aan Hem overlaten?

God vervult niet altijd onze wensen,

Hij vervult wel altijd zijn beloften.

Amen.

Ds. Jan K.C. Kronenberg, Leeuwarden 11 juli 1999

! Graag een mailtje wanneer deze preek in een gemeente wordt gelezen. !